

Centrum pro rodinu a děti, z.s.
Dluhonská 1481/91
750 02 Přerov
IČO 22606939

Tel.: +420 776 810 970
Email: cprd-info@seznam.cz
Web: www.cprd.cz

SMĚRNICE Č. 14/2022

OCHRANA PRÁV KLIENTŮ

Zpracovala a uvolnila: Mgr. Marie Stoklásková
Datum vydání/účinnosti: 1. 4. 2022
Datum revize: 1. 1. 2025
Určeno pro: Osoby pečující, zaměstnance pověřené osoby

Obsah

1. Ochrana práv klientů	2
2. Pravidla pro předcházení porušování základních práv a svobod	2
3. Mechanismy zabraňující porušování základních práv a svobod	3
4. Postup při porušování práv a svobod klientů	4
5. Možné oblasti ohrožení práv osob pečujících pověřenou osobou	4
6. Střet zájmů	5

1. Ochrana práv klientů

Ochrana práv a svobod klientů je jednou z nejdůležitějších priorit naší organizace. Tato priorita postupuje všemi činnostmi zaměstnanců naší organizace. Při ochraně práv a svobod našich klientů vycházíme především z těchto legislativních dokumentů:

- a. Listina základních práv a svobod http://www.exekuceberoun.cz/pravni_predpisy/2-1993.pdf
- b. Úmluva o právech dítěte <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>
- c. Evropská úmluva o výkonu práv dětí <http://www.sagit.cz/info/ss01054>
- d. Zákon o sociálně právní ochraně dětí <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>
- e. Zákon o sociálních službách <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
- f. Občanský zákoník <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

V oblasti legislativy, která pojednává o pěstounské péči a ochraně základních práv a svobod, jsou všichni zaměstnanci průběžně vzděláváni během porad. Při realizaci sociální práce v náhradní rodinné péči postupujeme v souladu s Etickým kodexem sociálních pracovníků ČR.

Všichni pracovníci organizace se řídí Etickým kodexem organizace a při práci s nezletilými klienty respektují zásady stanovené Úmluvou. Zájem dítěte je pro pracovníky organizace jednou z hlavních zásad při výkonu SPO. Pracovníci vnímají dítě jako respektovaného partnera při plánování výkonu SPO.

Zájem dítěte vnímají pracovníci ve dvou základních rovinách:

- a) Obecný zájem dítěte – vychází z definovaných potřeb dítěte, které jsou vyhodnocovány v jednotlivých oblastech popisujících situaci a vývoj dítěte. Potřeby jsou vyhodnocovány společně s OSPOD dítěte a pečujícími osobami a poté se promítají do definovaných cílů v Individuálním plánu ochrany dítěte.
- b) Osobní zájem dítěte – pracovníci vycházejí při výkonu SPO z informací, které získávají díky individuální práci s dítětem. Zjišťují jeho názor, potřeby, reflektují je a přispívají k jejich naplňování. Tuto zásadu prosazují i ve spolupráci s dalšími spolupracujícími subjekty.

2. Pravidla pro předcházení porušování základních práv a svobod

Organizace klade v rámci prevence porušování práv a svobod klientů důraz na následující oblasti:

- Výběr pracovníků, jejichž odbornost odpovídá nárokům vykonávané práce.
- Důkladné zaškolení nového pracovníka s důrazem na nastudování zásad činnosti organizace, standardů SPO, zákonů a úmluv upravujících přístup ke klientovi a ochranu jeho práv.
- Seznámení pracovníků s jednotlivými body prevence porušování práv a svobod klienta.
- Znalost možných rizikových situací, při kterých může docházet k porušování práv a svobod klienta. Znalost možnosti řešení těchto situací a znalost strategie, kterou organizace zaujímá k jejich předcházení.
- Prověřování naplňování tohoto standardu u jednotlivých pracovníků probíhá průběžně během roku v rámci intervizí.
- Zjišťování zpětné vazby k poskytovaným službám od pečujících osob a dítěte probíhá dle pravidel stanovených pro kontrolu a hodnocení výkonu SPO dle směrnice č. 16/2022 – Zvyšování kvality SPOD.

- a) Nezávislost a nestrannost poskytovaného doprovázení

Poskytování doprovázení je nezávislé na věku, pohlaví, sexuální orientaci, politickém či náboženském přesvědčení, rasových odlišnostech, společenském postavení, duševním a tělesném stavu osoby z cílové skupiny. Ze stejných důvodů nemůže být doprovázení odepřeno.

- b) Ochrana soukromí a osobních údajů
- Při práci s klienty je respektováno soukromí rodiny.
  - Komunikace s klienty je vedena takovým způsobem, aby se zamezilo úniku soukromých informací. Je dbáno na to, aby rozhovory (včetně telefonických) byly vedeny mimo doslech třetích osob.
  - Přítomnost dalších osob je možná pouze se souhlasem osoby z cílové skupiny.
  - Pracovník je povinen vést dokumentaci a zaznamenávat data všech kontaktů s osobami z cílové skupiny a dětmi. Všechny záznamy obsahující osobní údaje, jsou uloženy na bezpečném místě v uzamykatelné skříni v prostorách organizace a jsou přístupné pouze oprávněným osobám. Pečující osoby jsou seznámeni s tím, jak spolek nakládá s jejich údaji a jsou poučeny o právu nahlížet do své dokumentace.
  - Při pořizování fotografií nebo videozáznamů si poskytovatel vyžádá písemný souhlas osoby z cílové skupiny.
  - V případě prezentací na odborných konferencích a seminářích jsou používány anonymizované kazuistiky. Pracovník, který vede prezentaci, odpovídá za úpravu údajů takovým způsobem, aby nemohlo dojít k identifikaci konkrétní osoby, Výjimkou jsou případy, kdy se zveřejněním dají souhlas všechny osoby, jichž se údaje týkají. V případě svěřených dětí je nutný souhlas zákonného zástupce.
  - V rámci smluvních vztahů s dodavateli, kteří mohou přijít do styku s osobními údaji klientů nebo zaměstnanců organizace (např. dodavatel softwaru, účetnictví atd.) je ošetřena povinnost mlčenlivosti dodavatele o všech osobních údajích a skutečnostech, které se dodavatel v průběhu své činnosti dozvěděl.
- c) Ochrana lidské důstojnosti a osobní svobody
- Pracovník svým jednáním vytváří atmosféru akceptace, empatie a opravdovosti ve vztahu k osobám z cílové skupiny. Osoby z cílové skupiny jsou brány jako rovnocenný partner, jsou přijímány jako jedinečné a neopakovatelné lidské bytosti s právem svobodné volby a právem nést důsledek svojí volby.
  - Osoby z cílové skupiny jsou oslovovány zdvořile, u dospělých se používá vykání. U dětí a mladistvých se pracovník na oslovování dohodne, stejně jako u skupinových aktivit.
  - Osobám z cílové skupiny je poskytována sociálně-právní ochrana na základě jejich svobodné volby. Mají právo vyjadřovat svá přání, potřeby, názory i rozhodnutí doprovázení v rámci Dohody ukončit.
- d) Ochrana rodinného života
- Pracovníci respektují soukromí rodiny. Návštěvy v rodinách probíhají vždy po předchozím ohlášení.
  - Pravidla, tradice a chod domácnosti jsou vždy respektovány. Pracovníci nikdy nezasahují do rodinných zvyklostí s výjimkou případů, kdy chování rodiny prokazatelně ohrožuje zdraví nebo vývoj dítěte.
  - Pracovníci pomáhají budovat identitu dítěte, prohlubovat sounáležitost dítěte s biologickými rodiči a dalšími blízkými osobami a umožňují styk dítěte s těmito osobami, je-li takový kontakt podle IPOD v souladu se zájmem dítěte a neučinil-li soud jiné opatření.
  - Klíčový pracovník zároveň dbá na to, aby rodinné prostředí nebylo těmito kontakty narušováno.
  - V případě potřeby zajišťuje pracovník asistovaný kontakt.

3. Mechanismy zabraňující porušování základních práv a svobod

- kvalitní zaučování pracovníků
- supervize, intervize, porady apod.

- jednání s pracovníky, rozebírání problémových situací, vyjasňování
- vzdělávání pracovníků formou akreditovaných seminářů, přednášek
- seznamování osob z cílové skupiny s jejich právy, intenzivní podpora při jejich uplatňování v praxi

4. Postup při porušování práv a svobod klientů

Porušení práv a svobod ze strany pracovníka, příp. organizace, může být zjištěno:

- přímo od klienta (např. v rámci rozhovoru při osobní nebo telefonické konzultaci, podáním stížnosti)
- pracovník sám reflektuje své pochybení, nebo vzájemnou reflexí pracovníků uvnitř týmu při poradách, supervizích, intervizích

Následuje rozhovor pracovníka s ředitelkou organizace za účelem hledání řešení situace. Klient je vždy informován o tom, že může podat ústní/písemný podnět, připomínku nebo návrh či písemnou stížnost a ví, jakým způsobem to může udělat. Je-li podána písemná stížnost ze strany klienta, je ředitelka organizace povinná záležitost prošetřit s pracovníkem, který se porušení práv a svobod klienta dopustil. Každé prošetření a z něj vyplývající závěry jsou vždy písemně zaznamenány. Ředitelka vyhodnocuje míru závažnosti porušení práva a svobody klienta ze strany pracovníka a volí jednu z následujících možností jako adekvátní následek jeho jednání:

- ústní domluva: obvykle se jedná o situace, kdy se pracovník dopustil porušení práva a svobod klientů, která ještě nebyla službou řešena a pracovníkům známa, je zajištěna diskuse v týmu a pojmenování situace, nastavení opatření a prevence dalšího porušení
- písemné napomenutí: obvykle v případě, kdy pracovník jednal z neznalosti metodického postupu, který je již ve službě známý, ředitelka naplánuje a zajistí opětovné proškolení pracovníka a následně ověří znalosti metodických postupů
- výpověď nebo okamžité zrušení pracovního poměru: obvykle v případě, kdy pracovník opakovaně porušuje popsána opatření pro prevenci porušování práv klientů

Zároveň je učiněna náprava směrem ke klientovi:

- ústní omluva pracovníka a písemná omluva ředitelky za organizaci
- je-li vzniklá situace vyhodnocena jak překážka pro další spolupráci klienta s pracovníkem (ze strany klienta nebo pracovníka), je klientovi nabídnuta možnost změny pracovníka, nebo nabídnuta jiná organizace s pověřením k výkonu SPOD

Podrobnosti k podávání a vyřizování stížností jsou uvedeny ve Směrnici č.13/2022 – Organizace, řízení ve spolku a stížnosti.

5. Možné oblasti ohrožení práv osob pečujících pověřenou osobou

- Osoba pečující může být ohrožována na svých právech například tehdy, kdyby pověřená osoba nutila osobu pečující vzdělávat se pouze na vzdělávacích akcích, které organizuje pověřená osoba.*

Jako prevence této situace jsou všechny osoby pečující pravidelně seznamovány s tím, že mají možnost vzdělávat se i u jiných organizátorů vzdělávacích akcí – tuto možnost si mohou zvolit i v ročním plánu vzdělávání pěstounů. Vzdělávací aktivity u jiných organizací jsou jim pak proplaceny v souladu s příslušnými směrnici.

- Pověřená osoba odmítá zprostředkovat osobám pečujícím právo na poskytnutí specializované poradenské činnosti minimálně jednou za půl roku.*

Každá pěstounská rodina má právo na to, požadovat specializované poradenské služby. Ředitelka spolku každý rok vydává opatření o možnostech proplacení finančních nákladů tak, aby se zajistil

rovný přístup ke specializovaným poradenským službám. V situaci, kdy by pěstounská rodina vyčerpala finanční prostředky na specializované poradenství určené opatřením ředitelky, může osoba pečující požádat ředitelku, aby se navýšil rozpočet na specializované poradenství pro danou rodinu. V případě, že ředitelka limit financí nenavýší, je povinna vydat písemné rozhodnutí s odůvodněním, proč navýšení limitu finančních prostředků zamítá.

c. Pověřená osoba odmítá zprostředkovat osobám pečujícím právo na vzdělávání.

Dostatečné splnění podmínky vzdělávání osob pečujících je s nimi pravidelně probíráno. Osoby pečující si každoročně vyplňují plán vzdělávání, mají možnost se aktivně zapojit do výběru témat školení. Odmítnout právo na vzdělávání může pověřená osoba pouze tehdy, má-li již osoba pečující povinné hodiny vzdělávání splněny. Resp. osoba pečující se může i tak zúčastnit vzdělávací akce, není-li kapacitně naplněna, ale je povinna hradit si veškeré náklady s tím spojené.

d. Pověřená osoba sdílí informace s pracovníky OSPOD či jiných institucí (soud, PČR), se kterými osoby pečující nesouhlasí.

Tato situace může nastat zejména při zasílání půlročních zpráv na OSPOD. Pověřená osoba se jim snaží předcházet takovým způsobem, že průběžné zprávy pro OSPOD s osobami pečujícími konzultuje. V případě, že osoby pečující nesouhlasí s obsahem zprávy, sociální pracovník svou zprávu nezmění, ale nabídne osobám pečujícím možnost zaslat společně se zprávou své vyjádření.

e. Pověřená osoba vyradí informace nebo osobní údaje třetí straně.

Všichni pracovníci pověřené osoby mají podepsanou doložku mlčenlivosti, kterou se zavazují nesdělovat žádné informace ze spisů třetím stranám mimo těch, jež jsou uvedeny v zákoně o SPOD. V případě, kdy by došlo k úniku informací, které by mohly osobu pečující poškodit, je povinen sociální pracovník o této skutečnosti neprodleně informovat dotyčnou osobu pečující a ředitelku. Informace o správě osobních údajů jsou uvedené také na webových stránkách organizace, v samostatné směrnici. V případě, kdy je za selhání v ochraně informací a údajů zodpovědný konkrétní pracovník, je s ním vedeno disciplinární řízení.

f. Pracovníci pověřené osoby mohou narušovat soukromí pěstounské rodiny.

Součástí výkonu činností pověřené osoby jsou i návštěvy domácnosti osob pečujících. Tyto návštěvy vykonávají pracovníci vždy po předchozí domluvě s osobami pečujícími. Pracovníci nepodnikají namátkové kontroly v domácnostech osob pečujících, neinformují se na ně v práci, nekonzultují s nimi problémy, které nejsou zakázkou osob pečujících nebo problémy, o kterých se osoby pečující nechťejí bavit a nesouvisí se SPOD. V případě, že by osoby pečující měly dojem, že pracovník narušuje jejich soukromí, mají možnost podat stížnost k rukám ředitelky.

6. Střet zájmů

Pracovníci spolku se snaží předcházet vzniku střetů zájmů, které mohou poškodit dobré jméno organizace a také samotný výkon sociálně-právní ochrany dětí. Střetem zájmů přitom rozumíme takové jednání nebo situace, které ohrožují nebo znemožňují nestrannost pracovníka.

a. Pracovník je zároveň osobou pečující pověřené osoby.

Spolek nezaměstnává na žádné pracovní pozici osoby pečující, které mají s naším spolkem uzavřenou dohodu.

b. Partner, partnerka pracovníka pověřené osoby chce s naším spolkem uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče.

Ředitelka projedná danou situaci s pracovníkem a jeho partnerem a dohodnou se buď na tom, že pracovník ukončí pracovní poměr, nebo že uzavře jeho partner dohodu s jiným poskytovatelem.

c. Blízký přítel pracovníka pověřené osoby chce uzavřít s pověřenou osobou dohodu.

Ředitelka svolá jednání, na kterém vysvětlí žadateli o uzavření dohody, že není možné, aby jej doprovázel jeho přítel. Ředitelka vybere žadateli jiného pracovníka.

d. Přejídný pěstoun má dohodu s naší organizací. Přebírající pěstoun ji chce také.

V tomto případě neexistuje důvod odmítnutí uzavření dohody. Ředitelka po pohovoru s pracovníkem může rozhodnout tak, že určí jiného sociálního pracovníka, než který doprovází přechodného pěstouna.

e. Osoba pečující chce obdarovat pracovníka.

Pracovníci pověřené osoby nepřijímají žádné finanční a hmotné dary (s výjimkou darů sponzorských, které jsou vázány na darovací smlouvu). V případě, že by takové dary klienti pracovníkům nabízeli, pracovníci je slušně odmítnou a tuto nabídku si zapíší do spisu. Nabídka kávy, čaje, či drobného občerstvení při návštěvě v rodině není považována za dar, nýbrž za pozornost vázanou na společenskou zvyklost, a je na pracovníkovi, zda ji přijme nebo ne.

f. Nabídka tykání a další projevy neprofesionálního chování.

Pracovníci pověřené osoby si s osobami pečujícími netykají, pokud nebyli jejich známými z dřívější doby (řešení viz bod 6c). Zásadně udržují přátelský, ale přesto profesionální přístup k rodinám.